

ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАЛЬНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ СТУДЕНТІВ

У статті схарактеризовано технологію навчального консультування студентів шляхом надання педагогічної підтримки, що передбачає диференційований розподіл студентів на групи та допомогу в задоволенні індивідуальних потреб, які виникають у процесі навчання.

Ключові слова: педагогічна технологія, навчальне консультування, диференційована педагогічна підтримка, супровід.

В статті охарактеризована технологія учебного консультирования студентов путем оказания педагогической поддержки, что предусматривает дифференцированное распределение студентов на группы и помощь в удовлетворении индивидуальных потребностей, которые возникают в процессе обучения.

Ключевые слова: педагогическая технология, учебное консультирование, дифференцированная педагогическая поддержка, сопровождение.

The article deals with the technology of educational consulting for students by giving them pedagogical support, which presupposes distributing students into groups and help in the satisfaction of their individual necessities which may occur in teaching process.

Key words: pedagogical technology, educational consulting, differentiated pedagogical support, accompaniment.

Постановка проблеми. Сьогодні робить нас свідками створення в Україні нової системи вищої освіти, орієнтованої на входження у світовий освітній простір. Цей процес супроводжується суттєвими змінами у педагогічній теорії та практиці навчально-виховного процесу вищого навчального закладу. Саме цим обумовлена потреба викладача орієнтуватися в широкому спектрі сучасних інноваційних технологій, ідей і шкіл. Сьогодні бути педагогічно грамотним фахівцем неможливо без оволодіння освітніми технологіями.

У сучасній педагогічній теорії і практиці існують різноманітні педагогічні технології. Кожна з них має свої особливості, принципи, програмно-методичне забезпечення. Сьогодні вимагає подальшої розробки і впровадження в практику навчально-виховного процесу вищої школи ефективних, науково

обґрунтованих освітніх технологій, зокрема технології навчального консультування, яка забезпечує індивідуалізацію навчання шляхом надання диференційованої педагогічної підтримки студентам протягом всього терміну навчання у ВНЗ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття «педагогічна технологія» розглядається в працях В. Бехтерева, Т. Ільїної, Д. Чернілевського, О. Філатова, І. Лернера, В. Безпалька, М. Кларіна, Г. Селевка, В. Євдокимова, І. Прокопенка, С. Сисоєвої, О. Пехоти та інших. У зарубіжній педагогічній теорії та практиці проблеми педагогічних технологій представлено в дослідженнях таких учених як М. Кларк, Ф. Персиваль, Г. Веллінгтон, П. Мітчел, М. Вульман, С. Сполдінг, С. Ведемейер, Р. Томас та інші.

Теоретичні й практичні аспекти інноваційних педагогічних технологій організації навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах розглядались у дослідженнях О. Гохберг, І. Козловської, А. Слободенюка, інноваційні технології професійної підготовки майбутніх учителів розкриті у працях І. Богданової. Проте недостатньо розроблено технологію навчального консультування.

Метою статті є теоретичне обґрунтування технології навчального консультування в системі професійної підготовки майбутнього вчителя, яка має підвищувати ефективність навчання шляхом надання диференційованої педагогічної підтримки групам студентів.

Виклад основного матеріалу дослідження. У теорії навчання представлено різноманітні визначення поняття «педагогічної технології».

У проведеному дослідженні виходимо з визначення поняття В. Монаховим: «педагогічна технологія – це продумана у всіх деталях модель спільної педагогічної діяльності по проектуванню, організації і проведенню учбового процесу з безумовним забезпеченням комфортних умов для викладача і тих, хто навчається» [1], у якому відбито суть навчання як взаємодії викладача і студентів, регламентованій часом, простором, способом та формою організації навчально-виховного процесу.

Враховуючи те, що консультація є однією з форм навчання, яка забезпечує особистісний підхід до студента (врахування його інтересів, потреб, здібностей, можливостей), використовуємо в даному дослідженні підхід С. Сисоєвої до педагогічної технології, яка визначається як процес створення адекватної до потреб і можливостей особистості і суспільства теоретично обґрунтованої навчально-виховної системи соціалізації, особистісного і професійного розвитку і саморозвитку людини, яка, внаслідок упорядкованих професійних дій педагога при оптимальності ресурсів і зусиль усіх учасників освітнього процесу, гарантовано забезпечує ефективну реалізацію свідомо визначеної освітньої мети та можливість оптимального відтворення процесу на рівні, який відповідає рівню педагогічної майстерності педагога [5].

Спираючись на праці І. Підласого, І. Прокопенка, В. Євдокимова [2; 3], використовуємо й визначення технології навчання як системи науково обґрунтованих алгоритмів, дій, засобів навчання, способів їх застосування, взаємодій елементів навчального процесу, здійснення яких гарантує досягнення поставлених цілей навчання.

На основі загальних теоретичних вимог до педагогічних технологій визначимо сутність технології організації навчального консультування студентів, яку розуміємо як особистісно-орієнтовану технологію, що спрямована на підвищення якості навчання кожного студента за рахунок надання консультативної допомоги, що забезпечує підвищення рівнів реальних навчальних можливостей студентів, формування навичок самоорганізації, самоконтролю й передбачає здійснення певних дій і операцій стимулювання до позитивної мотивації консультування, діагностування навчальних потреб студентів у консультуванні, надання диференційованої педагогічної підтримки в процесі консультування, сприяння саморозвитку особистості.

При традиційній технології навчання домінуюче положення займає викладач, який визначає всі основні параметри: цілі, зміст, форми, методи, засоби навчання. Студент займає підлегле, залежне становище – він не має можливості серйозно впливати на планування, оцінювання і корекцію процесу навчання. Але він, маючи певний життєвий досвід, прагне до самореалізації,

самостійності, самовдосконалення. Саме тому логіка навчального процесу вимагає, щоб навчання в цілому і його форм, зокрема консультації, було організоване як співробітництво, як спільна діяльність суб'єктів навчально-виховного процесу. Отже, оперативний зворотній зв'язок має бути основою корекції навчального процесу на кожному етапі навчання.

Розробка технології навчального консультування включала стимулювання інтересів і потреби студентів у консультуванні, що вимагало не лише загальної, але й індивідуальної роботи зі студентами, реалізації особистісно-орієнтованого підходу, що, у свою чергу, вимагало розумної опори на індивідуальний підхід, наповнення його новим змістом з урахуванням реалій, що склалися в сучасному освітньому процесі. Одним із напрямів організації індивідуальної роботи зі студентами є диференційований підхід до організації і проведення консультування, який дозволяє діагностування реального рівня якості знань студентів, їхніх реальних навчальних можливостей, потреб в навчальному консультуванні кожного студента й на цій основі визначення особливостей взаємодії зі студентами.

Урахування рівнів реальних навчальних можливостей студентів, їхніх міжособистісних відносин дає можливість створювати різнорівневі мікрогрупи для організації групової роботи студентів під час виконання відповідних видів самостійних робіт, конкретного надання диференційованої консультативної допомоги кожній групі. Діагностика навчальних можливостей студентів дозволила визначати домінуючі фактори, загальні для студентів даної мікрогрупи, які впливають на результати навчальної роботи. Урахування цих факторів сприяло визначенню напрямів, за якими треба працювати з певною мікрогрупою, більш ефективно організовувати навчальну діяльність студентів і підвищувати рівень їхніх навчальних можливостей (формування стійкого інтересу до предметів природничо-математичного циклу, наукової роботи; створення ситуацій успіху в навчанні; організація роботи з ліквідації прогалин у знаннях, уміннях студентів; стимулювання студентів до саморозвитку, самоосвіти; виховання аналітико-рефлексивного ставлення до власних навчальних і наукових досягнень тощо).

За результатами опитувань студентів і викладачів вважаємо за доцільне виділити **основні групи потреб** студентів у консультуванні: підвищення якості навчальної діяльності; організація самостійної та наукової роботи; психологічна підтримка в подоланні невпевненості у власних знаннях; допомога в адаптації першокурсників до вимог навчального процесу вищого навчального закладу.

Навчальне консультування вимагає від викладача надання студентам педагогічної підтримки, яка є забезпеченням диференційованого підходу в навчанні і вихованні, процесом супроводу (допомоги й підтримки), що виступає одним із соціальних гарантів повноцінного розвитку особистості в процесі освіти. Саме тому під час розробки технології навчального консультування наголошуємо на актуальності й необхідності організації консультування для диференційованих груп студентів.

Отже, розроблена автором технологія навчального консультування ґрунтується на діагностиці потреб студентів у консультуванні та цілеспрямованій педагогічній підтримці у подоланні навчальних труднощів.

Мета розробки технології навчального консультування полягає в тому, щоб забезпечити допомогу студентам у оволодінні знаннями для підвищення якості професійної підготовки в умовах сучасного навчального процесу вищої школи.

Успішності реалізації технології сприяє педагогічна діагностика, яка забезпечує науковий підхід до організації навчальної і виховної діяльності у ВНЗ. Педагогічна діагностика спрямована на індивідуалізацію навчання; дослідження окремої особистості з метою визначення навчального потенціалу студента; виявлення впливів на нього оточуючого середовища (академічної групи); розвиток самосвідомості й особистої відповідальності студента; вибір і застосування відповідних коректувальних впливів на студентів з метою поліпшення якості й ефективності навчання.

Одночасно студенти мають здійснювати самодіагностику, самоаналіз і самооцінку. Вивчення особливостей студентів, їхніх потреб у навчанні має забезпечувати ефективність консультування.

Спираючись на праці І. Рейнгарда [4, с. 11], зазначимо, що діагностичний підхід викладача до визначення рівня знань і характеру прогалин у цих знаннях під час навчального консультування складається з трьох основних кроків: аналіз помилок студенти під час відповіді на запитання викладача; визначення причин помилок, більш детальне виявлення «слабких» місць у знаннях студентів; пояснення незрозумілого матеріалу або рекомендації щодо пошуку необхідної інформації, методів вирішення завдання тощо.

Діагностика дозволяє визначати вид, зміст, методи організації навчальної діяльності студентів у процесі консультування з урахуванням специфіки організації навчання диференційованих груп студентів і навчальних потреб, які було діагностовано.

Консультування вимагає використання як загальних методів і прийомів: роз'яснення питання, уточнення матеріалу, інструктаж, розповідь, бесіда, ілюстрація й демонстрація, натяк щодо виконання завдання, порада, узагальнення й систематизація, які використовуються під час проведення різних видів консультацій, так і специфічних, для задоволення окремих видів навчальних потреб студентів: інформування про структуру курсової чи дипломної роботи, формулювання гіпотези в науковій роботі, моделювання, інформація про наукову літературу, аналіз літератури, стимулювання до саморозвитку; стимулювання й мотивація інтересу, обов'язку, відповідальності (вимога, переконання, заохочення, зацікавленість, покарання); створення ситуацій успіху, педагогічний супровід.

Функціонування розробленої технології навчального консультування забезпечується її реалізацією у відповідності до визначеної мети.

Схема технологій навчального консультування студентів представлена на рисунку 1.

Висновки і перспективи подальшого дослідження. Технологія навчального консультування, яка передбачає діагностування потреб студентів у навчальному консультуванні з метою вибору відповідних видів і методів консультування та здійснення диференційованого педагогічного супроводу студентів у проведенні консультування з урахуванням їх особистих навчальних

можливостей (неуспішні у навчанні студенти, студенти з високою успішністю та студенти, які мають індивідуальні навчальні труднощі) має забезпечувати підвищення ефективності навчання й якості професійної підготовки молоді.

Подальшого дослідження вимагають питання взаємоконсультування студентів.

Література

1. Монахов В.М. Методология проектирования педагогической технологии (аксиоматический аспект) / В.М. Монахов // Школьные технологии. – 2000. – № 3. – С. 57-71.

2. Подласый И.П. Педагогика: Учебник для студентов высших педагогических учебных заведений. / И.П. Подласый. – М., 1996. – С. 569.

3. Прокопенко І.Ф., Євдокімов В.І. Педагогічні технології: Навч. посібник. 2-е вид. / І.Ф.Прокопенко, В.І. Євдокимов. – Харків: Колегіум, 2006. – 224с.

4. Рейнгард И.А. Упорядочение самоконтроля. Консультаций и контроля в учебном процессе. / И.А.Рейнгард // Дидактика и теория воспитания в высшей школе – Днепропетровск, 1972 – Вип. 2. – С. 8-11.

5. Сисоєва С.О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник / С.О. Сисоєва. – К.: ЕКМО, 2011. – 320 с.

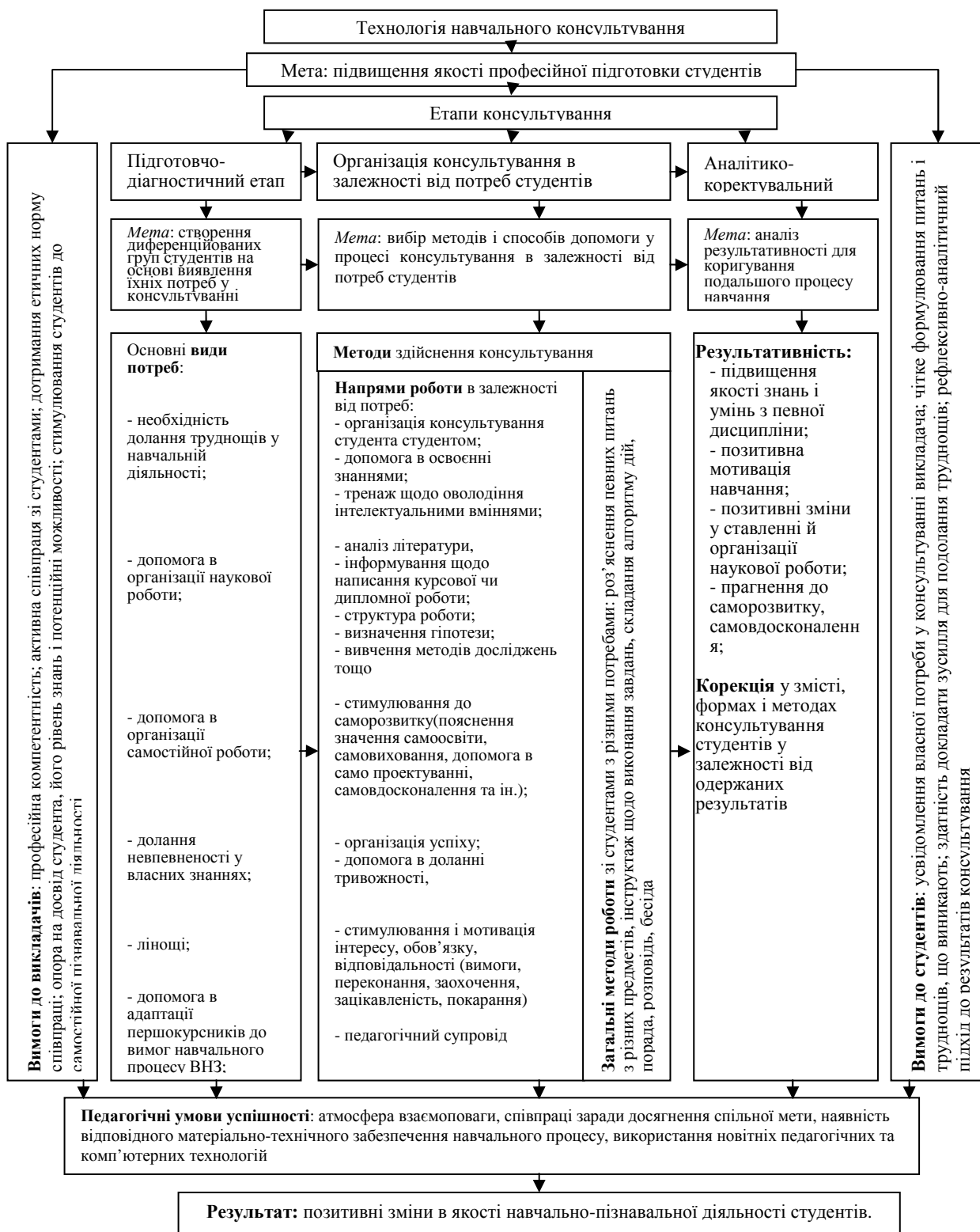

Рис. 1. Технологія навчального консультування студентів.